

DOSYA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER**SAĞLIK EMEKÇİLERİNİN SON EYLEMLERİ
ÜZERİNE BİRKAÇ (TAMAMLAYICI) NOT****Özet***Yalçın BÜRKEV*

Bu yazıda 2011 yılında yaşana sağlık çalışanları eylemleri değerlendirilmektedir.

A Few Notes Upon The Pre-Protests Of The Health Proletarians**Abstract**

In this article; the health proletarians protests in year 2011 are reviewed.

Son aylarda dipten geldiği hissedilen ve oldukça geniş bir toplumsal meşruiyet zemini elde eden bazı önemli kitlesel hareketlenmeler gözlemlenmeye başladı. Bu toplumsal tepkileri etkinlik düzeylerine göre şöyle sıralayabiliriz: Kürt halkının "özerklik" mücadelesi, sağlık emekçilerinin güvencesizlik uygulamalarına karşı eylemleri ve son olarak da liselilerin YGS sınavlarındaki şifre yolsuzluğuna karşı başlattıkları eylemler. Söz konusu üç hareketliliğin kökeninde de, AKP eliyle yürütülen ve inandırıcılığını neredeyse tümüyle yitiren neoliberal politikaların açmazları yatmaktadır. 2010 Referandumu sonrasında denk gelen son süreçteki hareketliliklerinin ilk fitilini üniversitelilerin yumurta eylemleriyle başlattıkları protesto süreci ateşlemiştir; ama bu eylemler, son dönem eylemlerinde görülen kitleselliği yakalayamamıştır. Yine de bu eylemler, son dönem eylemlerine zemin yaratarak geniş bir toplumsal meşruiyet kanalının oluşacağını işaretlerini vermesi bakımından önemlidir. Liselilerin YGS protestoları ise bu eylemlerini aşan yaygınlıkta bir dinamizmi

açığa çıkartmakla birlikte, kapsanan kitlenin gerçek dinamizmini açığa çıkarma noktasında tam anlamıyla başarılı olamadı. Kürtlerin "özerklik" talebinde cisimleşen ve AKP seçeneğini dize getiren mücadeleleri ise, tartışmasız şekilde son dönemin en önde gelen toplumsal hareketliliğidir. Sağlık emekçilerinin yakın dönemde peşpeşe patlayan eylemleri ise, ülkemiz açısından yeni olmakla birlikte, dünyada gelişen toplumsal hareketlerle önemli paralellikler içermesi dolayısıyla önemli bir başlık gelişiminin ilk sinyalleri olarak değerlendirilmelidir.

Sağlık eylemlerinin bu dönemdeki ilk patlama noktası, kuşkusuz TTB'nin 13 Mart'ta düzenlediği mitingle gerçekleşmiştir. Diğer sendika ve meslek örgütlerinin düzenlediği geleneksel mitinglerden oldukça farklı bir canlılık ve dinamizm içeren bu mitingde, 25 bini aşkın katılımın %90'ını sağlıkçıların oluşturması, başlı başına dikkat çekiciydi. Genç sağlık emekçilerinin yoğunluğu; asistan hekimlerin nöbet dışında kalanlarının önemli bir kısmının mitingde katılımı olması; bu genç kuşakların "alışıldık politik

kitlelerden" farklılaşan doğal ve renkli tarzları, mitingin hemen göze çarpan özellikleriydi.

Nitekim mitinge yansıyan bu kendiliğinden dinamizmin etkileri, fazla gecikmeden kendini ifade etmeye başladı. 1 Nisan'da 9 Eylül Devlet Hastanesi'nde asistanların 5 gün iş bırakması, TTB'nin çağrısıyla 19-20 Nisan'da yapılan ülke çapındaki iş bırakmaların öncüsü oldu. Asistanların iş bırakma eylemleri duraklamadı; aksine Edirne'ye, Adana Balcalı'ya ve Antalya Akdeniz Üniversite'nesiçradı ve protokol imzalanmasına dek uzayan başarılı sonuçlar elde edildi. Tüm bu gelişmeler sürecin kalıcı dinamikler içerdiğini göstermesi açısından önemli olgular olarak değerlendirilmelidir.

ASİSTAN EYLEMLERİ NEYİN GÖSTERGESİ

Asistanların son süreçteki yoğun tepkilerini, sadece fazla nöbet tutma, yorgunluk, para alamama gibi nedenlere bağlayarak değerlendirmek son derece yüzeysel kalacaktır. Zira bu olgular zaten her daim vardı. Oysa patlamanın bugünlere denk gelmesinin altındaki temel nedenler; güvencesizlik ve orta sınıfların yoksullaşması, proleterleşmesi kavramlarıyla izah edilebilecek bir derinliğe sahiptir. Genç doktor adaylarının kendi geleceklerine ilişkin hissettikleri belirsizlik, artık "kuru maaşa" talim edebileceklerinin belirginleşmesi-hatta işsizlik korkusu-, yoğun çalışmanın getirdiği mesleki yabancılaşma, idealizmin yok olmasının yarattığı ruhsal boşluk... Doktor adaylarının Üniversiteye girerken umdukları parlak ufukların yok olmasını yansıtan bu olgular karşısında duydukları maddi ve ahlaki nitelikli öfke, sürecin tetikleyicisi oldu. Dile getirilen bütün sonuçlar, neoliberal politikaların dünya ölçeğinde yol açtığı "proleterleştirme" ve "güvencesizleştirme" süreçlerini yansıtan bulgulardır.

Orta sınıfların proleterleşmesine yönelik öncü tepkiler, geçtiğimiz aylarda İngiltere, Fransa ve İtalya başta olmak üzere Avrupa'da da beliren ve dünyanın birçok ülkesinde görülen üniversite gençliğinin eylemleri neticesinde su yüzüne çıktı. Bu tepkiler, geçtiğimiz yıllarda Fransa'da yoksul göçmen gençlerin tepkilerinden, yani en alttakilerin tepkilerinden farklılıklar taşıyordu. Tunus ve Mısır'da

geçtiğimiz aylarda patlayan kitlesel isyanların içinde de yeni üniversite mezunu, eğitilmiş işsiz ve güvencesiz gençler kritik roller oynadılar. Bugünlerde İspanya'da patlayan ve büyük kentlerin ana meydanlarında kurulan çadırlarda barınmak şeklinde süren mücadeleyle "Geleceği Olmayan Gençler Hareketi"nin tetiklediği mücadele de güvencesizliğin yarattığı en tipik yansımalarından birisi olarak belirmektedir. Bu gelişmeler, orta sınıfların proleterleşmesi sürecinde ortaya çıkan tepkilerin, "en alttakilerin" yoksulluk isyanlarıyla güvencesizlik karşıtı mücadelelerin iç içe geçtiği demokratik/devrimci nitelikli kitle mücadelelerine dönüşmeye başladığını göstermektedir. Derinden gelen ve istikrarlı biçimde tırmanarak süreceği hissedilen bu dinamizmin ülkemizdeki ilk yansıması, yeni toplumsal hareketlere özgü orta sınıfların proleterleşmesine karşı tepki olarak belirmiş olan asistan doktor eylemleridir.

YENİ İŞÇİ HAREKETLERİNE ÖZGÜ BİR DİĞER ÖZELLİK: BİRLEŞİK MÜCADELE

Adana-Balcalı Devlet Hastanesinde Dev-Sağlık-İş üyesi işçilerin işten atıldıkları 26 Ocak'tan beri hastane bahçesinde sürdürdükleri direniş, geçtiğimiz haftalarda asistan eylemleriyle birleşti. Tüm sağlık çalışanlarının desteğini arkasına alan iş bırakmalar neticesinde ortak talepler, hastane idaresiyle yapılan protokole (buna bir tür yeni tip toplu sözleşme de diyebiliriz) geçirilerek kayıt altına alındı. Bu önemli bir kazanımdı ve yeni emek hareketinin oluşum sürecinde kaydedilmesi gereken bir sıçrama olarak değerlendirildi. Bu gelişme, yeni emek hareketlerine özgü farklı statülerdeki emekçilerin birleşik mücadele geleneği oluşturmalarının başlangıç adımıdır; bu döneme özgü, ön açıcı rol oynayan "model" eylemlerinden birisidir. Bu nedenle de bugüne kadarki güvencesiz eylemlerinden ayrılan, kılavuz nitelikli özellikler taşımaktadır.

NEDEN SAĞLIK ALANI, NEDEN SAĞLIK EMEKÇİLERİ?

Ülkemizde yeni emek hareketinin oluşum sürecinde ortaya çıkan bu öncü gelişmelerin neden sağlık alanında vuku bulduğu üzerinde durulmalıdır. Ana nedenleri nesnel ve öznel nedenler olarak ayrıştırabiliriz.

Sağlık alanının içsel olarak taşıdığı kamusal nitelik, sağlık hakkının, yaşam hakkının bir bütünleyeni olarak temel haklar listesinin ve nesnel nedenlerin en başında gelmektedir. Kamusal niteliğinden dolayı piyasa sistemi aslında sağlık hizmetine yabancıdır ve sağlık hizmetinin niteliğiyle uyumsuzdur. Bu özellikleri dolayısıyla da sağlık emekçilerini yabancılaştıran, vicdani ve ahlaki sorunlara neden olan bir konumdadır. Bu derecede büyük sorunlara yol açan piyasa politikaları, yarattığı olumsuzluklar dolayısıyla, sağlık çalışanları içinde giderek yoğunlaşantepkiler doğurmaktadır. Öte taraftan, neoliberal sağlık politikalarına karşı oluşabilecek direnci kırmak için şişirilen sağlık bütçesinin ve sağlık emekçilerine ilk dönemde adeta rüşvet dağıtıcısına sunulan gelirlerin dibe vurması da aktüel tepkilerin yoğunlaşmasının görünür zeminini yaratmıştır.

Öznel nedenler ise, bu alandaki örgütlerin birikimleri, tutumları, tarzları, politikaları gibi faktörlere dayalıdır. TTB'nin 1980'lerden itibaren neoliberal politikalar karşısında oluşturduğu entelektüel birikim, alanda yer alan öncü unsurların bilinçlerinin sürekli açık olmasını sağlamıştır. Bu durum, öncü unsurların esen sol liberal rüzgarların etki alanından nispeten uzak kalmasına yol açtığı gibi, toplumsal muhalefetin içinde "boyunu aşan" roller oynamasını da adeta zorunlu kılmıştır. Yıllar boyunca diğer alanlarda yaprak kımıldamazken sağlık emekçilerinin, doktorların yürüttükleri inatçı ve istikrarlı mücadele, Tabib Odaları'nın günün

koşullarına uyarlanmasını sağlamış ve "adeta bir sendika" işlevini üstlenmesine neden olmuştur. Orta sınıfların proleterleşmesi eğilimi göz önünde tutulduğunda, bu işlev zaten yüklenilmesi gereken işlevdir. Diğer meslek odalarının ise bu dönüşümü yeterince başarabildikleri söylenemez. Dev-Sağlık-İş, taşeron sağlık işçilerine yönelik örgütlenme ve mücadele stratejisiyle, yeni işçi hareketinin oluşum sürecinde son derece atak ve ön açıcı bir rol oynamaktadır. Dev-Sağlık-İş izlediği çizgi ile güvencesizlerin örgütlenmesinde bir model yaratmaktadır. Zaten bugünkü mücadelenin kritik halkası da geniş kitlelere örnek olabilecek modeller yaratmaktır. SES ise sağlık bileşenleri içinde beliren bu ileri tutumlara uyum sağlamayı başararak, sağlık alanında birleşik emek mücadelesinin yaratılmasında önemli bir halkayı tamamlamıştır. Sağlık alanındaki bu "ileri" öznel durum, bugünkü başarıların en önemli dayanağını oluşturmakta ve yaşananların tesadüflerden ibaret olmadığını kanıtlamaktadır.

Temel ihtiyaçlara yönelik kamusal hizmetler alanı (eğitim, sağlık, su, barınma, vd), tüm dünyada ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler ve yeni işçi sınıfı hareketinin oluşumu açısından stratejik bir sürükleyici işlevi görmektedir. Öyle görünüyor ki ülkemizde sağlık emekçileri ve "sağlık hakkı hareketi", yeni işçi sınıfı hareketinin oluşumunda öncü bir rol oynamaya adaydır. Gözümüz, kulağımız, beklentilerimiz üzerlerinde olacaktır.